

Musikvetenskap i dag

Kort konferensberättelse

GUNNAR TERNHAG, UPPSALA UNIVERSITET, DALARNAS FORSKNINGSRÅD

Den 9–10 juni 1999 arrangerade Svenska samfundet för musikforskning för andra året i rad en konferens i Falun under rubriken ”Musikvetenskap i dag”. Fjolårets arrangemang var så lyckat att samfundets styrelse utan längre överläggning beslutade att återkomma till staden vid Kopparberget. Till det yttre var tvåan lik ettan: samma omfattning, samma uppläggning. Också konferenslokalerna var desamma, nämligen Högskolan Dalarnas. Konferensmiddagen avåts följdriktigt på samma plats som i fjol, på magnifika Bergalid som ursprungligen byggdes som bostad åt den legendariske disponenten vid Stora Kopparbergs Bergslags AB, Erik Johan Ljungberg.

Om konferensens ram sålunda liknade fjolårets, var innehållet däremot ett helt annat. Av de 25 talarna var endast två stycken aktiva med inlägg förra året. Ingen av dessa båda återvändare talade till yttermera visso på samma tema som för ett år sedan. Påfallande många talare var yngre, många säkerligen debutanter i sammanhang som detta.

Till intrycket av musikvetenskaplig förnyelse bidrog dessutom det faktum att två vetenskapliga miljöer utanför landets fyra musikvetenskapliga institutionerna var starkt representerade. Från Institutionen för musikvetenskap vid Åbo akademi kom Anna Edgren och Niklas Nyqvist. Åbo-institutionens relativt ny tillträdde professor, Pirkko Moisala, har uppenbarligen redan hunnit sätta sin prägel på forskningen där. Båda deltagarna berättade nämligen om kulturanalytiska arbeten, Anna Edgren om socialisationsprocessen i en kör, Niklas Nyqvist om finlandssvenskheten i Otto Anderssons kompositioner.

Vidare deltog tre musiketnologer från Institutionen för kultur och medier vid Umeå universitet, anförda av uppbyggaren av institutionens musiketnologiska undervisning, Alf Arvidsson. Inte oväntat var också dessa tre inlägg (musik)kulturanalyserande. Alf Arvidsson talade själv om musiklivets delkulturer, Torgny Sandgren om vägen mellan den lokala rockmusikscenen till den globala och Marika Nordström om fem hard core-älskande kvinnor.

Redan en snabb blick på konferensprogrammet visar att inläggen från Åbo och Umeå inte var ensamma i sin fokusering på musikens kulturella betydelse. Om konferensen avspeglar musikvetarnas aktuella intresseinriktningar, har kulturanalysen i dag en stark ställning. Musiketnologins landvinningar ser med andra ord ut att ha gett inspiration också utanför folkmusikforskarnas led. De kulturanalytiska redskapen används allra helst för studier av populärmusik, vilket inte är oväntat med tanke på att folkmusik och populärmusik gränsar till varandra. Utvecklingen följer en internationell trend som inneburit att många Cultural Studies av musikologiskt snitt sett dagens ljus.

Lars Lilliestams rapport om studier av ungdomars språk- och musikvärldar (som görs i samarbete med göteborgska språkvetare), Toivo Burlins analys av den banbrytande skivan *Adventures in jazz and folklore* samt inte minst Tobias Petterssons syn på ”kön och nationa-

lism” i Jeansons & Rabes klassiska musikhistoria måste räknas till konferensens kultur-analyserande inlägg. Möjligen kan också Anders Dillmars diskuterande bidrag kring ”Haefnertidens koralförståelse” anses tillhöra samma gruppering.

Det är i sanningens namn svårt att dra gränsen mellan Cultural Studies och musik-historiska arbeten av mera traditionellt slag. Närmare bestämt avgör frågeställningar och metodval om undersökningar tillhör den ena eller den andra kategorin. Tre inlägg kring städers musikhistoria visade hur flytande gränsen mellan äldre och nyare perspektiv kan vara. Maths Krouthéns undersökning om klavérintstrument i Göteborg under 1800-talets första hälft, Thomas Olssons om Malmös musikliv under samma period samt Åke Tylöskogs tids-mässigt mer omfattande om musiklivet i Kalmar bevisar om inte annat att stadshistoriska studier på allvar kommit tillbaka i musikvetenskapen. Också denna utveckling som många välkomnar har paralleller utomlands.

Ytterligare en kategori av betydelse fanns i de inlägg som baserades på studier av medierad musik. Här rymdes Alf Björnbergs reflektioner kring skrivning av radiohistoria, Mathias Boströms presentation av fonografens roll i musiklivet, Eva Blocks redogörelse för möjlighe-ter till forskning i ALB:s material samt även Toivo Burlins nyss nämnda inlägg. Med tanke på musikens förekomst i snart sagt alla massmedier är det inte överraskande att musikvetare ger sig in i detta växande forskningsfält.

Med kultur- och massmediestudiernas dominans blir det inte mycket kvar för det som musikvetenskapen traditionellt ägnat sig åt. Tonsättarundersökningar presenterades av två deltagare: Louise Eulau om Ulf Björnin och Eva Öhrström om Elfrida Andrée. En annan musikologisk specialitet, musikanalytiska studier, företrädde av Jakob Derkert (tonalitäts-frågor i Claude Debussys musik), Joakim Tillman (citatt- och allusionsteknik i nutida svensk konstmusik) samt Frans Mossberg (tre framstående vissångares verk och framställnings-konst).

Konferensen avslutades med två vitt skilda inlägg som emellertid båda väckte deltagarnas diskussionslusta. Eva Hagelborg berättade om avståndet mellan jurister och musikvetare vid likhetsbedömning i samband med upphovsrättstvister. Och Olle Edström, slutligen, ifråga-satte dagens musikhistorieundervisning mot bakgrund av den ständigt växande kunskaps-mängden.

De svenska – och i viss mån finlandssvenska – musikvetarnas redovisningar visar som synes hur musikforskarsamhällets aktiviteter långsamt förändras. Men konferensprogrammet illus-trerar också att något fundamentalt består: med få undantag ägnar sig musikvetarna åt in-hemska ämnen. Endast Jakob Derkert och Ulrik Volgsten (som intresserar sig för Frank Zappa) avviker, resten av talarna håller sina undersökningar inom landets gränser. Vad den traditionen innebär, må diskuteras i annat forum. Konferensen gjorde det i varje fall tydligt att musikvetare sällan söker sina studieobjekt utomlands.

Till sist: Anders Carlsson, som skrev liknande rapporter från fjolårets konferens (*STM* 80 (1998), 133–34, hade kritiska ord om vissa talares presentationsteknik. Efter att ha hört och sett merparten av årets talare finner jag anledning att ansluta mig till hans synpunkter. Vad gäller förberedelser, disposition av talartid samt talekonst finns på vissa håll en del övrigt att önska.